

Innhold

Forord	9
Prolog	13
Inspirasjonskilder	17
Innledning	21
Kapittel 1	
Et bakteppe for prestasjoner	27
1.1 Kvalitet	28
Brukerfokus	28
Kontinuerlig forbedring	30
Total deltagelse	32
Kompetanseutvikling	34
1.2 Talent	36
Kapittel 2	
Viljestyrke – verktøy for prestasjonsforbedring	41
2.1 Viljestyrke	42
2.2 Selvkontroll	48
2.3 Impulskontroll	50

2.4	Et gløtt inn i hjerneforskningen	52
2.5	Utvikling og disponering av viljestyrke	56

Kapittel 3

Kreativitet – verktøy for nyskaping	67
3.1 Innledning	68
Myter	69
Komponenter	70
Tiltak	72
3.2 Den kreative prosessen.	74
Kunnskap	76
Intelligens	78
3.3 Personlige forutsetninger for kreativitet.	82
Erfaring versus begynnerperspektivet.	84
Disiplin versus frihet	85
Profesjonalitet versus lekenhet	85
Planlegging versus improvisasjon	86
3.4 Hva fremmer kreativitet?	87
Risikovillighet	87
Ønske nye ideer velkommen	88
Informasjonsflyt	89
Adgang til kunnskaper og faglige ressurser	91
Ledelsen er engasjert	92
Relevante belønningssystemer	92

Kapittel 4

Entreprenørskap – strategi for forbedring	95
4.1 Innledning	96
4.2 Hva er entreprenørskap?	98
4.3 Misjon og strategi.	100
Misjon	103
Visjon	104

Delmål	104
Organisasjon, system og helhet	104
Finansielle forhold.	105
Faglige ressurser	105
Aktiviteter/handlinger	105
Vær konkret og resultatorientert	106
Test antagelser og forutsetninger kritisk	107
Legg til rette for å utvikle en lærende organisasjon	107
Kapittel 5	
Empiriske illustrasjoner	109
5.1 Blanke Ark	111
Innledning	111
Erfaringer	116
Konklusjoner og refleksjoner	122
5.2 Evnerike elever i norsk skole	124
Innledning	124
Erfaringer	127
Konklusjoner og refleksjoner	132
5.3 Energy Pool	135
Innledning	135
Erfaringer	136
Konklusjoner og refleksjoner	139
Epilog	143
Arbeidsoppgaver og støttelitteratur	145
Kapittel 1	145
Støttelitteratur	145
Arbeidsoppgaver	145
Kapittel 2	146
Støttelitteratur	146

Arbeidsoppgaver	146
Kapittel 3	146
Støttelitteratur	146
Arbeidsoppgaver	146
Kapittel 4	146
Støttelitteratur	146
Arbeidsoppgaver	147
Kapittel 5.1	147
Arbeidsoppgaver	147
Kapittel 5.2	147
Arbeidsoppgaver	147
Kapittel 5.3	147
Arbeidsoppgaver	147
Referanser	149

Forord

Med *Læreren som talentutvikler* har Kjell Skogen skrevet en svært relevant bok for skolens praktikere. Med utgangspunkt i det som er hovedhensikten med skolen, elevenes læring, formidler han ny kunnskap på områder som i mindre grad har vært vektlagt i pedagogisk faglitteratur. Av særlig stor interesse for praksisfeltet går han også grundig inn i og utforsker en rekke begreper, begreper med et innhold som utgjør avgjørende faktorer for å lykkes på den viktigste arenaen i skolen, møtet mellom lærer og elev. I dette møtet legges betingelsene for læring, og det er egnet til å forundre at dette ikke i større grad reflekteres i debatten om skole.

Skolens kunnskapsgrunnlag er i sterk vekst, og dette har medført at det i økende grad stilles krav om at skolens praksis må forankres i forskningsbasert kunnskap for å øke sannsynligheten for høyere prestasjoner og bedre læringsutbytte for alle elever. Vi vet nå mye mer enn før både om betydningen av den enkelte skoles institusjonelle ordninger og den enkelte lærers betydning. Vi har ikke minst betydelig kunnskap om hva som kjennetegner gode skoler, og hvilken undervisning som gir elevene ekstraordinær faglig framgang. Det vi vet mindre om, er hvordan disse skolene skapes.

Tross en rekke omfattende skolereformer de siste tiårene, ser en i mindre grad reformene implementert i skolens praksis. Mange vil også hevde at de har liten forankring i reelle behov og begrenset verdi for elevenes læring.

Undervisningens kjerne er sentral for all kvalitetsutvikling, og dessverre er det slik at mye av det skolepolitikere og -administratorer gjør ikke når inn

til denne kjernen. Det er ikke så lite av et paradoks at det som får mest oppmerksomhet, tiltak i det politiske og administrative systemet, har minst effekt på praksis i klasserommet. Flere forskere har gitt viktige bidrag til å forstå den manglende effekten av utdanningsreformer eller denne typen forbedringsinitiativ fra sentralt politisk eller administrativt hold. Mange har også erfart at de viktigste ressursene i skolen vanskelig kan kjøpes for penger, og at høyere ressursbruk ikke nødvendigvis er svaret på skolens kvalitetsutfordringer.

Forbedring av undervisningen må skje der den drives, i klasserommet. Dette høres innlysende ut, men er det i praksis ikke. I arbeidet for å forbedre undervisningen har vi mye å hente i den forskningsbaserte kunnskapen som har kommet til de siste årene. Like viktig er det imidlertid å sette skolens praktikere i stand til å analysere sin egen kontekst og sin lokale virkelighet og hente relevant kunnskap ut herfra. Likeledes er det viktig å utvikle evnen til å analysere hva som innenfor skolens kunnskapsgrunnlag har universell relevans, og hva som er kontekstuellet betinget. Mye tyder på at en viktig årsak til at det så ofte går galt i implementeringen av reformer, er at man overser betydningen av det kontekstuelle elementet i all skoleutvikling. Like mye som endringsvegring, kan det ligge slike årsaker bak når eksempelvis lærere avviser reformideer. Kunnskapsbasert praksis handler derfor ikke om generaliserte oppskrifter for hvordan man skaper gode skoler, men mest av alt om hvordan hver skole innenfor sin egen virkelighet systematisk forsterker egen forbedringskapasitet.

Tittelen på boken, *Læreren som talentutvikler*, indikerer et originalt perspektiv på lærerprofesjonen, og innenfor den ramme tittelen angir, er spørsmålet om hvordan prestasjonsforbedringer kan ledes, gjennomgående en rød tråd. Skogens utgangspunkt er at prestasjoner skapes gjennom en kombinasjon av talent og viljestyrke, og han fanger på den måten opp både egeninnsatsens og miljøets betydning for elevenes læring. Viljestyrke utdypes innholdsmessig gjennom begrepene selvkontroll og impuls kontroll. Som aspekt i læringsprosessen har betydningen av dette lenge vært underkommunisert i vårt land,

men stadig flere praktikere erfarer hvor viktig elevenes evne til utholdenhet og egenledelse er for effektive læringsprosesser. Kan noe av forklaringen til de relativt svake resultatene i norsk skole ligge her? Bokens anliggende er alle elevers læring, de høyt begavede så vel som de som sliter med læringen. Det er fortjenstfullt at Kjell Skogen går så dypt inn i de grunnleggende forutsetningene for at læring faktisk skal finne sted.

Skogen har i boken gitt et viktig bidrag til en praksisrelevant kunnskapsbase og til å forstå og utforske det som skjer innenfor undervisningens kjerne, møtet mellom eleven, læreren og det som skal læres.

Helge Dulsrud

Kommunaldirektør for utdanning i Skedsmo kommune